

Op 30 maart was het onderwerp ijzerhoudende stenen en kwartsvarianten. Eerst kwam het ijzer aan de beurt, daar hebben we het in september 2011 al eens over gehad zie nieuwsbrief 47. Frans, Louis en Jaap hadden diverse klapperstenen meegebracht. Frans zelfs een stuk moerasijzererts van de oerdijk uit Schalkhaar.

De ijzergieterijen in Deventer en wijde omgeving hebben hun oorsprong in de rijke aanwezigheid van dit materiaal. Een bekende firma was Nering Bögel. Op de Veluwe was in de vroege middeleeuwen een belangrijke ijzerindustrie gebaseerd op klapperstenen.

Diverse ijzerertsen werden getoond: prachtige rood gebandeerde ijzererts uit Australië, ijzererts uit Kiruna Zweden, ijzererts uit de Pyreneeën afkomstig van de Canigou met veel ijzercarbonaat, rode glaskop uit de Harz, oölitische ijzererts uit de Harz van jura ouderdom, oölitische roteisenstein uit de Eifel afkomstig uit de grens tussen midden-devoon en onder-devoon. In Junckerath is trouwens een mooi ijzermuseum.

IJzer zit ook in ijzerkiezels, bij het ene type wat meer dan bij een ander type.

Sferolitisches ijzerkiezel
vp: Wemb, BRD
collectie: J. Dreef
v.h. R.v.d. Vlekkert

Verijzerde of gepyritiseerde fossielen zijn er ook genoeg.

Een prachtige goudglanzende gepyritiseerde goniatiet uit het boven-devoon van België, gepyritiseerde ammonieten uit het toarcien van de Causes de Larzac, verijzerd hout uit Markelo. Klei-ijzersteen met bladafdrukken eveneens uit Markelo. Louis had een verijzerd stuk zeebodem met dentalliums.

Pyriet komt in diverse gesteenten voor zoals de muschelkalk uit Winterswijk, de revinienkwartsiet in het zuidelijkgrind afkomstig uit België. En in de schilfzandsteen in het oostelijk grind afkomstig uit Duitsland.

Van de stranden in Picardië stammen radiaalstralige pyriet- of markasietbollen.

revinienkwartsiet met fraaie
pyrietkristallen
vp: Markelo
collectie: J.Dreef

Het keienboek geeft aan dat gabbro's ook licht magnetisch zijn, Jaap showde dat met een recht gezaagd en geslepen exemplaar en een magneet uit een fietsdynamo. Als je die dicht bij de gabbro bracht en losjes vasthield voelde je de magneet naar de steen toetrekken.

Een ander aardigheidje was het selecteren van magnetiet uit een zandje van een Zweeds meer. Strooi wat zand op een papiertje, leg daar een tweede papiertje boven op, plaats de magneet en til het tweede papiertje met de magneet op en je ziet de magnetietkorrels dan aan het tweede papiertje hangen.

Kwartsvarianten

In het zwerfsteenmateriaal komen veel witte kwartssteentjes voor.

Veelal glad zonder verdere kenmerken: maar soms zijn daar merkwaardige structuren in te zien, zoals bij stengelkwarts waarin evenwijdig lopende kwartszuultjes te zien zijn. Zeldzamer zijn de sterrenkwartsen, die radiaalstralige kwartszuultjes vertonen.

Sterrenkwarts

Vp: Arcen
Collectie: J.Dreef,
v.h. Rob vd Vlekkert

Behalve de witte kwartssteentjes worden min of meer doorzichtige afgerolde kwarts kristalbrokjes gevonden die bekend staan onder de naam Lochemse diamanten, omdat ze voor het eerst beschreven zijn van vondsten op de Lochemse berg.

Kappenkwartsen tonen vroegere groeistadia die ontstaan door een onderbreking in de groei. Zowel in witte exemplaren als in semi-transparante stukken kon dit worden getoond.

Verder zijn er zwarte kwartsen (morion), Jaap toonde een zwarte dubbel-ender uit Mexico, het rose kwartsen en paarse kwartsen (amethyst).

Kwarts manifesteert zich ook in agaten, in chalcedoonknollen en in opaal en vuursteen.

Lamellaire kwartsen zijn ontstaan door omzetting van bariet in kwarts, geslepen levert dit soms fraaie exemplaren.

Tot slot nog een mooie bliksembuis uit Wielen, een 12 lang en teer exemplaar, Bestaande uit gesmolten kwartzand. Ooit door Rob met zorg geborgen.

Literatuur:

- Het Keienboek door P. van der Lijn

J.D.